

Matilda Lindberg, avdelning för administration

Medlemsenkät om Agenda 2030

Sammanfattning

Under våren 2017 genomförde Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) en webbenkät tillsammans med Svenska FN-förbundet och sekretariatet för Agenda 2030- delegationen. Syftet med enkätundersökningen var att få en bättre bild av hur arbetet med Agenda 2030 ser ut i kommuner, landsting och regioner samt att undersöka vilket stöd som efterfrågas i det fortsatta arbetet. Resultatet kommer att användas som underlag för SKL:s fortsatta arbete. Enkäten skickades ut till samtliga 290 kommuner och 20 landsting/regioner.¹ 206 kommuner och 19 landsting/regioner svarade på enkäten vilket ger en svarsfrekvens på 71 % bland kommunerna och 95 % bland landstingen/regionerna. En bortfallsanalys där kommunernas svar filtrerats utifrån befolkningens mängd visade att större kommuner i högre utsträckning har svarat på samtliga frågor jämfört med mindre kommuner. Den genomsnittliga svarsfrekvensen bland kommuner med 15 000 invånare eller färre var omkring 60 % (varierade med 3 procentenheter mellan frågorna). Motsvarande siffra för kommuner med fler än 15 000 invånare men färre än 30 000 invånare var 67 % och för kommuner med fler än 30 000 invånare var 84 %. Den något låga svarsfrekvensen bland kommunerna gör att vi inte kan dra generella slutsatser för samtliga kommuners arbete med Agenda 2030, resultaten bör därför tolkas med viss försiktighet.

Utifrån enkäten kan ett antal övergripande slutsatser dras:

- Nära hälften av kommunerna, landstingen och regionerna använder sig idag av Agenda 2030 som ett verktyg i arbetet med hållbar utveckling.
- Det pågår sedan länge ett aktivt arbete med hållbar utveckling i kommuner, landsting och regioner – även där Agenda 2030 inte används som direkt verktyg eller etikett för arbetet.
- I 24 kommuner och i 7 landsting har kommun-/landstings-/regionstyrelse eller fullmäktige fattat beslut om något ställningstagande gällande Agenda 2030.

¹ Av landstingen är det 13 stycken som har ett utökat ansvar för regional utveckling och därmed har rätt att kalla sig regioner, även om de formellt är landsting. Dessa landsting är Gävleborg, Halland, Jämtland, Jönköping, Kronoberg, Skåne, Västra Götaland, Örebro, Västmanland, Norrbotten, Uppsala, Västernorrland och Östergötland.

- Agenda 2030 upplevs som ett positivt paraply att samla hållbarhetsarbetet under, särskilt för att samlat kommunicera de tre dimensionerna av hållbarheten sociala, miljömässiga och ekonomiska.
- Det finns en variation i hur långt kommunerna, landstinget eller regionen har kommit i sitt arbete med Agenda 2030. Vissa är precis i uppstartsfasen och funderar på hur agendan kan kopplas till den egna verksamheten, medan andra har inkluderat Agenda 2030 i ledningssystem, nya hållbarhetsprogram, översiktsplaner eller i framtagandet av andra styrdokument.
- Som stöd i det fortsatta arbetet med Agenda 2030 önskas främst utbildningar och kommunikationsmaterial om agendan och de globala målen riktat till tjänstepersoner och politiker samt inspiration och utbyte av erfarenheter från andra kommuner, landsting och regioner.

Kort om enkätens utformning

En webbenkät skickades centralt till alla kommuner, landsting och regioner för vidare befordran till ansvarig för kvalitet- utvecklings- eller hållbarhetsarbete på övergripande ledningsnivå. Eftersom Agenda 2030 och hållbar utveckling generellt berör flera förvaltningar och enheter angav några svars personer svårigheter med att svara på enkäten utifrån sina ansvarsområden. Det bör hållas i åtanke att svaren på ett antal frågor är baserade på svars personernas *uppfattningar* om arbetet med Agenda 2030.

”Det svåraste med att svara på den här enkäten är att vi inte har någon som är ansvarig för ekonomisk och social hållbarhet. Jag, som miljöstrateg, kan inte prioritera vad som är viktigt för kommunen utanför mitt ansvarsområde därför att jag helt enkelt inte vet var kommunen står i de här frågorna.”²

Enkäten omfattade 9 frågor om kommunens, landstingets eller regionens pågående arbete med Agenda 2030. Ytterligare tre frågor gällde enkätens utformning varav en fråga gav möjlighet att i ett kommentarsfält ge synpunkter på hur enkäten kan förbättras. 60 kommuner och 10 regioner/landsting lämnade kommentarer angående enkätens utformning där ett flertal angav ett antal svårigheter med att svara på enkäten.

Enkäten bestod till största del av flervalfrågor med ett begränsat antal frågor med möjlighet till frivalstext. Ett antal respondenter önskade fler öppna svarsalternativ

² Miljöstrateg i pendlingskommun med mer än 25 000 invånare, där minst 40 % av nattbefolkningen pendlar till arbete i större stad.

eller att frågorna har fler svarsalternativ än ja/nej/vet inte. Främst för att kunna nyansera svaret i förklarande text på de frågor där ett ja/nej/vet inte alternativ inte tar hänsyn exempelvis till att arbetet med Agenda 2030 kan vara pågående eller i startgroparna utan att ett politiskt beslut fattats (fråga 1).

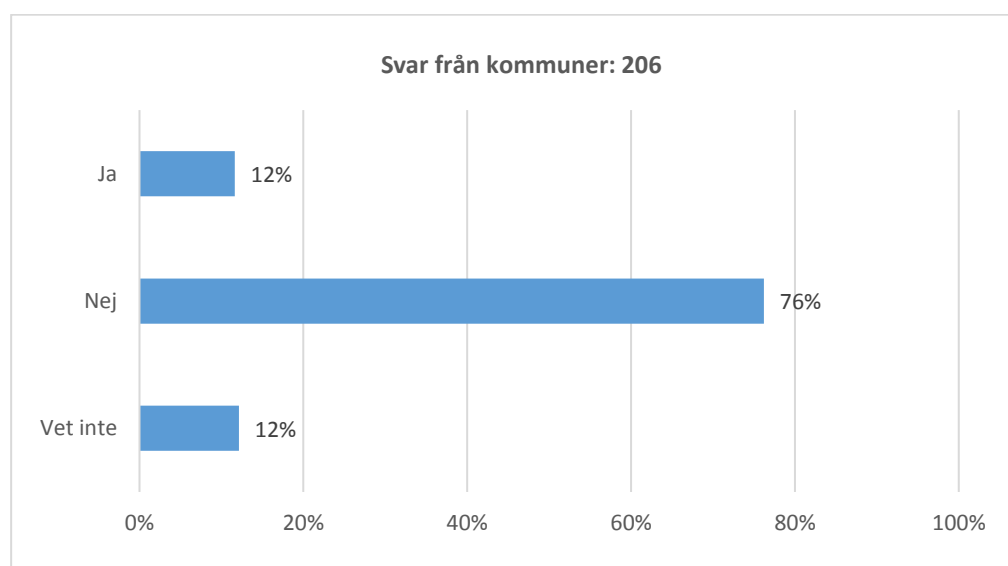
Flera anger att de i sin kommun/landsting/region sedan länge arbetar aktivt med hållbar utveckling och hållbarhet men att det arbetet inte nödvändigtvis sker under etiketten Agenda 2030. Eftersom frågorna i stort handlar om hur kommuner, landsting och regioner arbetar med Agenda 2030 upplever många att man inte får ge en rättvisande bild av det pågående hållbarhetsarbetet. 60 % anser att de genom att besvara enkäten fått ge en rättvisande bild av kommunens/landstingets eller regionens verksamhet.

Landstingens och regionernas svar redovisas i antal i tabeller och kommunernas svar redovisas i procent. Eftersom det fanns ett internt bortfall inom enkäten redovisas totalt antal som svarat på varje fråga.

Redovisning per fråga

1. Har kommun-/landstings-/regionstyrelse eller fullmäktige fattat beslut om något ställningstagande gällande Agenda 2030?

Kommuner:

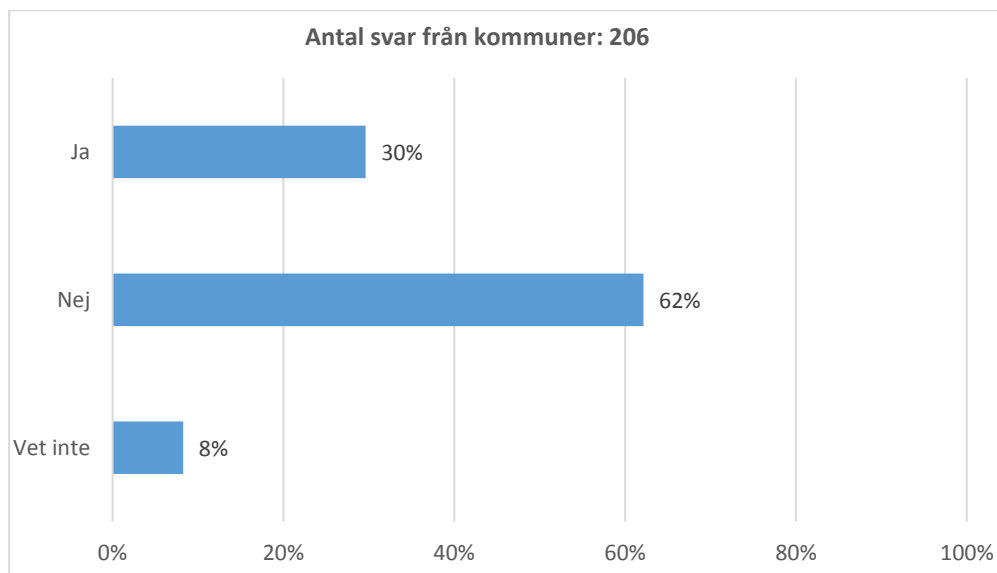
Landsting/regioner:

Svar från landsting/regioner	Antal
Ja	7
Nej	12
Vet inte	0
Total	19

I majoriteten av kommunerna och landstingen har inte ett politiskt beslut fattats om att arbeta med Agenda 2030. Ett politiskt beslut är något vanligare i större kommuner där en tredjedel av kommunerna svarat ja på frågan.³ Bland kommuner med färre än 70 000 invånare är det ingen större variation. I fritexten till fråga 5 (hur använder ni er av Agenda 2030 i arbetet med hållbar utveckling) anger ett antal kommuner att de globala målen och Agenda 2030 är tänkta att utgöra en utgångspunkt i kommunövergripande planer som antingen är under beslutsprocess eller planeras att under året presenteras för kommunfullmäktige.

2. Har kommunen/landstinget/regionen utsett någon ansvarig funktion för arbetet med hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030?

Kommuner:

Landsting/regioner:

³ Kommun med 70 000 eller fler invånare.

Svar från landsting/regioner	Antal
Ja	7
Nej	12
Vet inte	0
Total	19

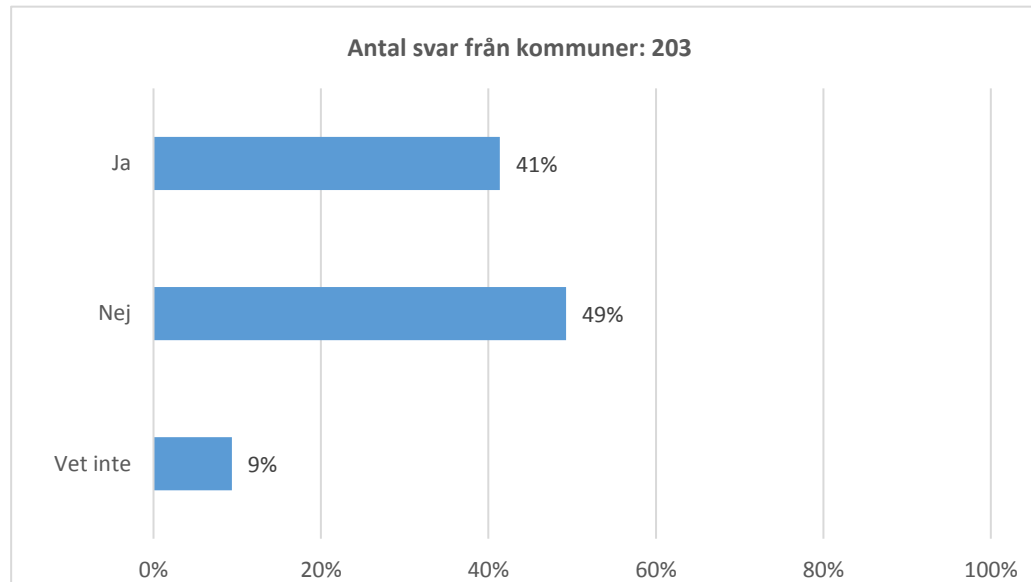
3. I vilken/vilka av de tre dimensionerna har ansvaret sin tyngdpunkt?

Svar från landsting/regioner	Antal	Svar från kommuner	Antal
Alla dimensioner väger lika tungt	3	Alla dimensioner väger lika tungt	12
Ekonomisk hållbarhet	1	Ekonomisk hållbarhet	2
Miljömässig hållbarhet	3	Miljömässig hållbarhet	10
Social hållbarhet	1	Social hållbarhet	7
Vet inte	1	Vet inte	1
Total	7	Total	24

Frågan kunde bara besvaras av de som svarat JA på föregående fråga och besvarades endast av 7 landsting/regioner och 24 kommuner. På frågan kunde flera svarsalternativ anges, det innebär att en respondent exempelvis kan ha svarat både att alla dimensioner väger lika tungt och att ansvaret har sin tyngdpunkt inom miljömässig hållbarhet. Svaren redovisas i faktiska tal, inte i procent på grund av den låga svarsfrekvensen och att en jämförelse i procent inte skulle ge en rättvisande bild.

4. Använder ni Agenda 2030 som ett verktyg i ert arbete med hållbar utveckling?

Kommuner:

Landsting/regioner

Svar från landsting/regioner	Antal
Ja	11
Nej	6
Vet inte	2
Total	19

Resultatet visar att ett politiskt beslut inte är en förutsättning för att kommuner, landsting och regioner ska kunna arbeta med Agenda 2030. Tjänstepersoner har ett stora möjligheter att själva påverka riktningen för sin verksamhet, i alla fall i ett initialt skede. Svaren filtrerade på befolkningsstorlek visar även att stora och medelstora kommuner i högre utsträckning använder sig av Agenda 2030 som ett verktyg än små kommuner.

5. Beskriv kort hur ni använder Agenda 2030 i ert arbete med hållbar utveckling?

I ett öppet svarsalternativ har 82 kommuner och 11 landsting/regioner kort beskrivit hur de använder sig av Agenda 2030 i arbetet med hållbar utveckling. De öppna svaren visar att det finns en variation i hur långt kommunerna, landstinget eller regionen har kommit i sitt arbete med Agenda 2030. Vissa är precis i uppstartsfasen och funderar på hur agendan kan kopplas till den egna verksamheten, medan andra redan har inkluderat Agenda 2030 i nya hållbarhetsprogram, översiktsplaner eller i framtagandet av andra styrdokument. Följande exempel sammanfattar hur kommunen, landstinget eller regionen använder sig av Agenda 2030 som ett verktyg i arbetet med hållbar utveckling.

Analyserar befintlig verksamhet

- De globala målen omsätts från övergripande global nivå till regional och lokal nivå för att kunna integrera Agenda 2030 i det fortsatta arbetet med hållbar utveckling.
- Flera anger att de har genomfört GAP-analyser eller påbörjat ett arbete med att analysera hur den egna verksamheten och befintliga styrdokument, visioner och kommunala hållbarhetsmål (främst miljömål) knyter an till de globala målen.
- Analyser för att hitta vilka mål eller områden som kommunen behöver arbeta mer med.

Styrande dokument

- Agenda 2030 används som ett övergripande måldokument, ramverk eller utgångspunkt i kommunens arbete med befintliga, eller i framtagandet av nya, hållbarhetsmål, hållbarhetsprogram, styrdokument för hållbar utveckling, miljöpolicy, miljömål, översiktsplaner och stadsbyggnadsplaner.
- Kompletterar nationella miljömål och folkhälsomål.
- Förekommer i budget, hållbarhetsbokslut, välfärdsbokslut
- Fört in de globala mål som berör verksamheten i ledningssystem
- Integreras i regionala utvecklingsstrategier eller planeras att användas som ett ramverk inför framtagandet av nya regionala utvecklingsstrategier

Kommunikation

- Agenda 2030 används för att kommunicera ”hållbar utveckling” internt, till allmänheten, företag samt organisationer och för att tydliggöra vad som faller in under begreppet.

- Används för att stärka kopplingarna mellan de tre dimensionerna av hållbarhet- den miljömässiga, sociala och ekonomiska. Flera anger att kopplingen till den miljömässiga och sociala dimensionen är tydlig men att agendan kan användas för att stärka kopplingen även till den ekonomiska dimensionen.
- Utbildningar för ledning och politiker, workshops och diskussioner i den interna organisationen kring hållbar utveckling
- Evenemang för kommuninvånare så som föreläsningar, ljusinstallationer, fototävlingar och globala veckan.

6. Utifrån ert pågående hållbarhetsarbete, vilka av de 17 målen i Agenda 2030 bedömer ni att er kommun/landsting/region särskilt behöver prioritera i det fortsatta arbetet?

Landsting/regioner och kommuner

	Antal landsting/regioner	Kommuner (%)
Kan inte bedöma	1	29 %
Mål 1. Ingen fattigdom	2	13 %
Mål 2. Ingen hunger	2	6 %
Mål 3. Hälsa och välbefinnande	17	52 %
Mål 4. God utbildning för alla	11	53 %
Mål 5. Jämställdhet	16	47 %
Mål 6. Rent vatten och sanitet	6	35 %
Mål 7. Hållbar energi för alla	14	41 %
Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	12	24 %
Mål 9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur	10	38 %
Mål 10. Minskad ojämlikhet	15	37 %
Mål 11. Hållbara städer och samhällen	12	53 %
Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster	13	41 %
Mål 13. Bekämpa klimatförändringen	18	56 %
Mål 14. Hav och marina resurser	2	14 %
Mål 15. Ekosystem och marina resurser	7	29 %
Mål 16. Fredliga och inkluderande samhällen	7	29 %
Mål 17. Genomförande och globalt partnerskap	4	

Total	19	
-------	----	--

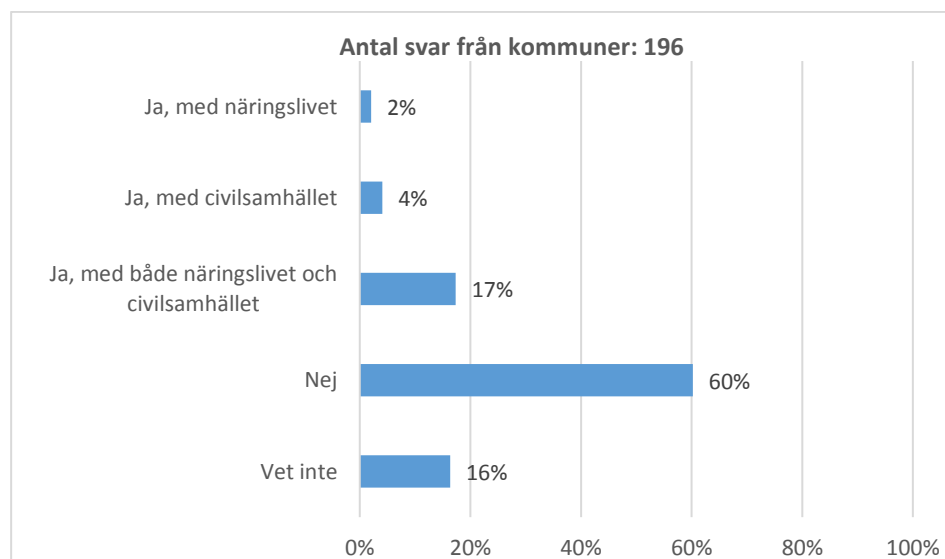
Ett antal svarspersoner uppgav svårigheter med att svara på frågan då den kunde tolkas på flera sätt.

”Fråga 7 kunde tolkas på många sätt. Är det där vi har rådighet. Eller är det arbetet vi vill vidareutveckla. Eller handlar det om sådant vi inte arbetar så mycket med. Vi har svarat utifrån alla tre tolkningar ovan.”⁴

Det kan även vara bra att ha i åtanke att flera svarsalternativ kunde anges vilket innebär att ingen egentlig inbördes prioritering behövde ske. Resultatet visar att de globala mål som särskilt behöver prioriteras ofta har direkta kopplingar till kommunernas och landstingens ansvarsområden.

7. Har kommunen/landstinget/regionen samarbeten med civilsamhället och/eller näringslivet kring Agenda 2030?

Kommuner:

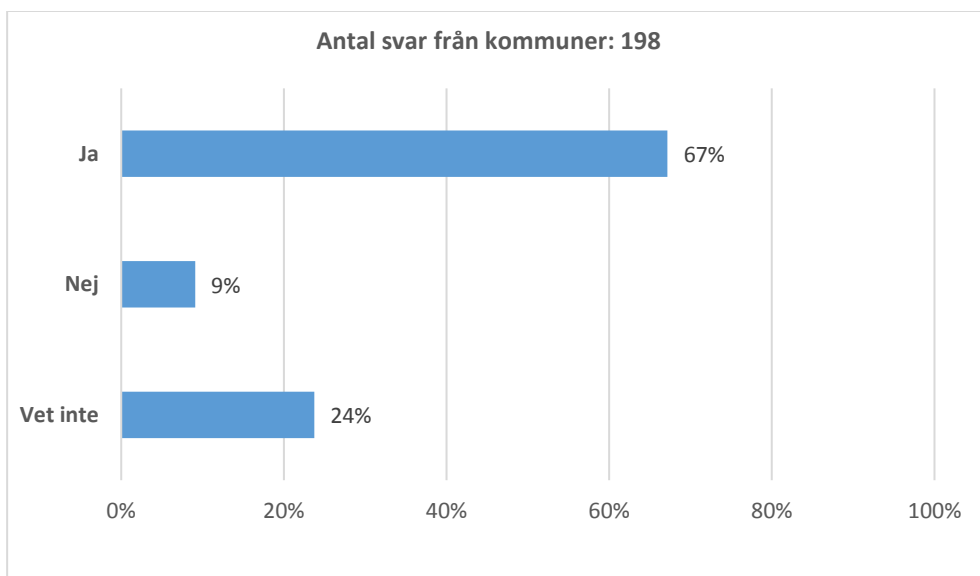
⁴ Större stad - kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten

Regioner/landsting

Svar från landsting/regioner	Antal
Ja, med näringslivet	1
Ja, med civilsamhället	0
Ja, med både näringslivet och civilsamhället	9
Nej	7
Vet inte	2
Total	19

8. Är er kommun, landsting eller region intresserad av att delta i ett kommunikationsprojekt med Svenska FN-förbundet och SKL? ⁵

Kommuner:

Landsting/regioner

⁵ Svenska FN-förbundet har under våren 2017 sökt medel från Sida för ett kommunikationsprojekt med syfte att stötta kommuner, landsting och regioner i arbetet med att genomföra Agenda 2030. Enkätresultaten har varit en del av underlaget till en förstudie om kommunikationsprojektet. Resultatet är även delvis tänkt att fungera som underlag för hur stödet kan komma att utformas om projektet beviljas medel från Sida. Beviljas projektet medel är det tänkt att SKL ska vara samarbetspartner. Tanken är att projektet ska erbjuda utbildningar för politiker och tjänstepersoner, kommunikationsmaterial och forum för erfarenhetsutbyte. Projektet syftar även till att visa hur lokalt agerande kan bidra till Agenda 2030 nås globalt. I de fall där det är aktuellt kan projektet kopplas till kommunen, landstinget och regionens internationella utvecklingsarbete och på de knappt hundra orter där det finns FN-föreningar kan lokala samarbetsmöjligheter förekomma.

Svar från landsting/regioner	Antal
Ja	15
Nej	0
Vet inte	4
Total	19

9. Vilken typ av stöd behöver er kommun/landsting/region i ert fortsatta arbete med Agenda 2030?

Kommuner och landsting/regioner:

Behov av stöd	Antal regioner	Kommuner (%)
Utbildningar om Agenda 2030 för tjänstepersoner och/eller politiker	14	80 %
Kommunikationsmaterial om Agenda 2030 riktat till tjänstepersoner och/eller politiker i organisationen	17	70 %
Kommunikationsmaterial om Agenda 2030 riktat till invånarna	4	49 %
Möjlighet till kontakt med civilsamhället genom FN-förening på orten	1	3 %
Kontaktperson på FN-förbundet för stöd och råd i Agenda 2030-arbete	2	11 %
Inspiration och utbyte av erfarenheter med andra kommuner/landsting/regioner i Sverige	15	69 %
Inspiration och utbyte av erfarenheter med andra kommuner/regioner i världen	8	23 %
Kommunikationsmaterial om hur Agenda 2030 kan länkas till kommunens/landstingets/regionens internationella utvecklingssamarbete (bistånd)	3	8 %
Någon typ av certifiering som visar att ni arbetar med Agenda 2030	0	11 %
Annat stöd	0	10 %
Vi behöver inte något stöd	0	3 %
Total	19	

På frågan kunde fyra svarsalternativ anges, frågan gav även möjlighet till frivalstext där 19 kommuner kommenterade. Fritextsvaren kan kategoriseras inom följande behov av/önskemål om stöd:

- Integrera Agenda 2030 i styrning och ledning

- Goda exempel på hur Agenda 2030 och de globala målen kan brytas ner till lokal nivå samt hur de globala målen kopplar till kommunens grunduppdrag, hållbarhetsmål, miljökvalitetsmål och folkhälsomål.
- Stöd i uppföljningsarbetet med tillämpbara indikatorer
- Kommunikationsmaterial riktat till näringslivet samt till små- och medelstora företag.
- Förtydligande av ansvarsfördelningen mellan nationell/regional/lokal nivå samt kopplingar mellan stora utvecklingsområden inom offentlig sektor.
- Resurser